

**Gönderen: Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Rekabet Kurumu Başkanı
ANKARA**

Sayın Başkan,

Yeni ümitlerle yeni bir yıla girmiş bulunuyoruz. Ülkemiz için, dünya için, aydınlık günler, huzurlu bir gelecek diliyorum.

İlgi ve sabır ile okuyacağınızı ümit ettiğimiz bu mektubu, Rekabet Kurulu adına, yönetim anlayışımızın ve sorumluluğumuzun gereği olarak yazıyorum. Yaptığımız kamu görevi hakkında kısaca bilgi vermek, bazı tespit ve beklentilerimizi sizinle paylaşmak istiyorum.

Rekabetçi piyasa düzeni, maddi ve beşeri kaynaklarımızın etkin kullanımına imkan verecek, refahımızı artıracak toplumsal bir tercihtir. Bu çerçevede, rekabeti sınırlayıcı anlaşmaların önlenmesi, hâkim durumun kötüye kullanılmasının engellenmesi ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralmaların kontrolü, Kurumumuzun varlık nedenidir. Kurumumuz, bu görevleri yerine getirirken, araştırma ve soruşturmalar yürütmekte, ilgili teşebbüs ve teşebbüs birlikleri ile kamu kurumlarından bilgi istemekte, yerinde incelemeler gerçekleştirmekte, kanuna aykırı davranışlar tespit etmesi halinde de idari para cezası uygulamasına karar vermektedir.

Rekabet Kurulu, idâri ve mâli özerkliğe sahiptir ve kararlarını her tür etkiden uzak şekilde, bağımsızlık ve etkinlik hassasiyeti içinde verir. **Görevimizi yerine getirirken, bağımsız veya özerk bir kurum olmanın farkında, ne kadar hesap verebilirsek, o kadar etkin olacağımızın bilincindeyiz.** Gücümüzü, hukuktan olduğu kadar, kurumsal etkinlikten; halkımıza ve ülkemize hizmet başarımızdan da almak istiyoruz. Mal ve hizmet piyasalarında rekabetin geliştirilmesi ve korunması hedefine yönelik çabamızda başarılı olduğumuz ölçüde, ülkemizde, âdil rekabet anlayışı ve uygulamalarının yerleşeceğine ve yaygınlaşacağına inanıyoruz.

Değerli Başkan,

Uluslararası bağımlılık ve rekabet zorunluluğu, çağdaş dünyanın bir gerçeğidir. **Rekabetçi bir dünyada, başarılı olmak, bütün ülkelerin ortak gündemi haline gelmiştir.** Bunu gerçekleştirmek için öncelikle başarılması gereken, kuşkusuz, ülke içi rekabetin tesisidir.

Günümüzde çok sayıda ülkede yürürlükte olan rekabet yasalarına model olan ve 1890 yılında ABD’de hayata geçirilen rekabet yasası (Sherman Antitröst Yasası) bu yolda atılan ilk adım olmuştur. Halen yürürlükte olan bu yasa ve sonraki yasaların uygulanmasında ortaya çıkan yaptırımlar, rekabetçi yapı ve işleyişin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Şirketlerin bölünmesi, birleşmelerine izin verilmemesi, kimi ihlallerde şirket yöneticilerine hapis cezası verilmesi bu yaptırımlara örnektir. Şirketlerin ağır para cezalarına ve tazminatlara muhatap kalmasına dair birçok vak’a bulunmaktadır.

Rekabet kurallarının uygulanmasından sorumlu olan AB Komisyonu da bugüne değin oldukça önemli kararlara imza atmıştır. İlgili pazarda hakim durumunu kötüye kullandığına hükmedilen Microsoft’a verilen cezaların toplamı son kararlar birlikte 1 milyar 680 milyon Avro’ya ulaşmıştır. Diğer yandan yakın zamanda verilen bir karar ile kartel oluşturdukları gerekçesiyle dört oto cam üreticisi firmaya, toplamda 1 milyar 300 milyon Avro'nun üzerinde ceza verilmiştir.

Yüz yılı aşkın bir süredir ABD’de ve elli yılı aşkın bir süredir AB’de uygulanan rekabet kurallarının ülkemizde hayata geçirilmesi ise, 1994 tarihli Kanunumuzun yürürlüğe girmesiyle mümkün olmuştur. Bilindiği gibi, **Rekabetin Korunması Hakkında Kanun**, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Avrupa Birliği ile yürütülen ilişkiler çerçevesinde, 1994 yılında çıkarılmış, Rekabet Kurulu, 1997 sonu itibariyle çalışmalarına başlamıştır.

Saygıdeğer Başkan,

Rekabet Kurumu olarak yaptığımız iş; “**rekabet oyunu**”nun nasıl oynanması gerektiğini, yani rekabeti esas alan piyasa kurallarının neler olduğunu hatırlatmak ve uygulanmasını sağlamaktır. **Ülkemiz, rekabetin öğrenilmesi ve gereğinin yapılması yolunda hızla mesafe almaktadır. Kurumumuz gerek yurtiçinde gerek uluslararası platformlarda ilgi ve itibar görmekte, takdir edilmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde, rekabet kültürü yeterince derinleşmemiştir.** Rekabetçi oyun kurallarının bilinmesine, rekabet hukuku, politika ve anlayışının yaygınlaşmasına ihtiyaç vardır. Bu açıdan, toplumsal ölçekte, kurumsallaşmanın yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir.

Ülke kaynaklarının israf edilmediği, tüketicilerin istismarına engel olunan, aldatma, ayırimcılık, kayırmacılık gibi davranışların sonuç vermediği, kazanmak ve başarılı olmak için liyakatin belirleyici olduğu bir ülke olmak yolunda, gidecek hayli yolumuz, yapacak çok işimiz var!

On bir yıllık deneyim ve bilgi birikimi çerçevesinde diyebiliriz ki, birçok örnekte teşebbüslerimiz, rekabete aykırı davranışların neler olduğunu yeterince bilmemektedirler. Yönetici veya çalışanların bilgisizliği, ihmali veya kastı yüzünden işletmeler ağır bedeller ödeyebilmektedirler. Üstelik, yeni dönemde, rekabet ihlali olduğu tespiti yapılan işlemlerde, yöneticiler ve sorumlu görülen diğer çalışanlar da cezalandırılmaktadır. Kanun gereği ciro üzerinden verilen cezalar, bazı durumlarda, işletmelerimizi ağır bir yük altına sokabilmektedir.

Sayın Başkan,

Rekabetçi bir düzenin yararları açıktır: **Girişim özgürlüğü, ürün çeşitliliği, fiyat rekabeti ve yüksek kalite, yenilikçilik ve verimlilik**, bunların başlıcaları arasındadır. Teknolojinin gelişmesi ve piyasaya yeni girişlerin kolaylaşması, tüketici özgürlüğü ve refahını artıracak, ayrıca KOBİ’lerin rekabet edebilmesi için de uygun ortamı sağlayacaktır. Sonuç olarak, rekabetçi bir ortamın varlığı, sahip olunan kaynakların etkin kullanımına imkan verecek, ülke ekonomisi büyüyecek ve gelişecek, toplumsal refah artışı gerçekleşecektir.

İnsan hakları, demokrasinin derinleşmesi, hukukun üstünlüğüne dair normlar ile rekabetçi yaklaşım ve uygulamalar bir açıdan sebep sonuç ilişkisi içindedir. Güçlünün zayıfı ezmediği; aklın, ahlâkın, yenilikçiliğin, girişimciliğin ödüllendirildiği, hukûki yaptırımlar ile teminata kavuşturulmuş **rekabetçi bir ortam, toplumsal gelişme ve huzurun da anahtarı olacaktır.** Dolayısıyla, rekabetçi anlayış ve değerler, toplumsal hedeflerimize ulaşmak açısından “**olmazsa olmaz**” bir nitelik arz etmektedir.

Değerli Başkan,

Mevcut kanunumuza göre, **doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti sınırlama amacı taşıyan veya bu sonucu doğuran, açık ya da kapalı, her tür anlaşma ve uyumlu eylem hukuka aykırı ve yasaktır. Bu bağlamda, aralarında anlaşarak fiyatları, kâr ve iskonto oranlarını belirleyen, satış bölgelerini paylaşan, üretim miktarını kısıtlayan veya kotalar koyan, rakip teşebbüslerin piyasaya girişlerini ve faaliyetlerini zorlaştıran, ihalelerde danışıklı hareket eden teşebbüsler, kartel olarak tanımlanmakta ve şiddetle cezalandırılmaktadır.**

Her ne kadar, kartel anlaşması yapan teşebbüslerden biri, bu durumu herkesten önce Kuruma haber verdiğinde, ceza almaktan büyük ölçüde kurtulmakta ya da açılan soruşturma sürecinde Kurumla aktif işbirliği yapanların cezalarında indirimler yapılmakta ise de, teşebbüslerimizin böyle bir hükme muhatap olmamaları tabii ki, en doğrusudur.

Diğer yandan, oda, dernek, federasyon veya konfederasyon gibi, kamu kurumu niteliğinde de olabilen meslek kuruluşlarının üyeleri adına, ortak fiyat belirlemek, piyasaları bölüşmek, tavsiye edilen fiyatları sabit fiyat uygulamasına dönüştürmek gibi davranış ve eğilimler içinde olması da, rekabet ihlali olarak değerlendirilmektedir.

Bir diğer rekabet ihlali de teşebbüslerin, ülkenin bütününde ya da bir bölümünde ilgili piyasada hakim durumlarını tek başlarına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ile kötüye kullanmalarıdır. Örneğin, **hâkim durumdaki teşebbüslerin, piyasaya girişleri engelleyecek ve rakiplerinin durumunu zorlaştıracak davranışları yasaklanmıştır. Rakipleri piyasa dışına çıkaracak şekilde, maliyetlerin altında fiyat belirlenmesi de, hakim güce dayanarak tüketicilerin mağduriyetine yol açan aşırı fiyat uygulamaları da rekabete aykırıdır. Eşit durumdaki alıcılara farklı şartlar ileri sürülerek ayırimcılık yapılması ve bir mal veya hizmetin satışının bir başka mal veya hizmetin alımına bağlanması da yasaklanan faaliyetlerdendir. Yine, belirli piyasalardaki hâkimiyetin başka piyasalardaki rekabeti bozacak şekilde kullanılması, tüketicilerin zararına üretim, satış kararları verilmesi de rekabet hukukuna aykırı görülmüştür.**

Rekabet Kurumunun önemli bir görevi de, yoğunlaşmaların ya da birleşme ve devralmaların kontrolü olmaktadır; belli pazar payı ve ciro eşiklerinin üzerinde olan birleşme veya devralma işlemleri Kurul'un iznine tabidir. Bilinmelidir ki, teşebbüslerin kendi çabaları ile rekabet güçlerini artıracak davranış ve özelliklerle başarılı olmaları ve ilgili piyasalarda hakim duruma yükselmeleri hak edilmiş bir ödül anlamına gelir. Buna karşın, **bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik birleşme veya devralma davranışı içinde olmaları yasaklanmıştır.**

Sayın Başkan,

Ülkemizde, rekabetin korunması ve geliştirilmesi için bir kanunun ve bu kanunu uygulamakla görevli bir kurumun varlığı, bizâtihi önemlidir. Nitekim, kuruluşumuzdan bugüne değin Kurum olarak mal ve hizmet piyasalarında rekabetin korunması ve geliştirilmesine yönelik önemli faaliyetlerde bulunmaktayız. Bunların başında da çok sayıdaki Rekabet Kurulu kararı gelmektedir.

Kartelleşme yoluna giderek veya anlaşma yaparak ya da hâkim durumu kötüye kullanarak rekabeti şu ya da bu şekilde ihlal etmek, açık ifadeyle, **toplumun refahından ve huzurundan çalmak** demektir. Kartel anlaşmaları gibi yasaklanan anlaşmalara taraf olan veya hâkim durumunu kötüye kullanan birçok teşebbüse ciddi para cezaları verilmiş, hakim durum yaratarak rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralmalar engellenmiştir.

Ülkemizin, önemli sayıdaki kamu teşebbüsünü serbestleştirme ve özelleştirme yolu ile özel sektöre açtığı herkesin malûmudur. Çeşitli karar ve görüşlerimiz ile bazı sektörlerin yapısal olarak rekabete açılmasına önemli katkılar sağlanmıştır. Son yıllarda yapılan "**özelleştirme**"lerle ilgili, gerek ihale öncesi görüş, gerekse ihale sonrası izin verilmesi aşamalarında, rekabetçi açıdan belirleyici olan karar ve katkılarımız bilinmektedir.

Zaman zaman kamuoyu ile paylaştığımız sektör raporlarımız ile bakanlıklara, bağımsız kurumlara ve diğer kamu kuruluşlarına gönderdiğimiz "görüş"ler olumlu tepkilerle karşılanmaktadır. Kurum olarak görevimizi daha iyi yapmak çizgisinde yakın zamanda yayımladığımız ve ilgili kurum ve kuruluşlara gönderdiğimiz, "**Akaryakıt Sektör Raporu**", bu tür çalışmaların ne kadar olumlu sonuçlar doğuracağına bir örnektir. Türk ekonomisinin daha

rekabetçi bir yapı ve işleyişe kavuşması yönünde, araştırma veya incelemeler yapılması ve gerekirse soruşturma açılması şeklindeki proaktif yaklaşımımız artarak devam edecektir.

Değerli Başkan,

Rekabetçi bir ortamın oluşması ve işlemesi, kamunun ve özel sektörün aynı esaslara tabi olması şartına bağlıdır. Rekabet, tek kanatla uçmak ya da tek ayak üstünde durmak gibi anlaşılmalıdır. Sistem bir bütündür. Rekabetçi yapı ve işleyişin esas olduğu bir düzen anlayışı, **kamuya veya özel sektöre ait teşebbüslerin, ayrıcalıklarının bulunmadığını kabul etmek** demektir.

Rekabet otoritelerinin önemli görevlerinden biri de “**rekabet savunuculuğu**”dur. Rekabetçi duyarlılığın, rekabet bilgisi ve kültürünün, gerek kamu yönetiminde gerekse özel sektörde yaygınlaşması ve kabul görmesi, sistemin derinleşmesini ve etkinleşmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda, 59. Hükümet döneminde uygulanması yönünde genelgeye bağlanan “**düzenleyici etki analizi**”ni çok önemseyeceğimizi belirtmek isteriz. Bilindiği gibi, bu genelgeye göre, kamudaki her tür düzenleme; hazırlanacak kanun tasarı ve teklifleri ile diğer mevzuat, rekabete etkisi açısından da değerlendirilmeye tabi tutulacaktır.

Rekabetçi bakış açısından devlet yardımları, bazı teşebbüs ya da sektörlerin, diğerleri aleyhine rekabeti bozacak şekilde desteklenmemesi halinde uygundur. Diğer bir ifadeyle, şartların varlığı halinde kamu yönetimi tarafından bazı desteklerin yapılması, rekabeti bozacak bir unsur değildir. Bu bakımdan, hali hazırda mevzuat eksikliği bulunan devlet yardımlarının, bir an önce belli bir düzene bağlanması, ülkemizdeki rekabet mevzuatının bütünlüğü ve etkinliği bakımından önemlidir. Kapanmak ve korumacılık anlamına gelecek, politika ve tedbirler ise, bütünüyle rekabet felsefesine aykırıdır.

Kısa bir hatırlatmanın da yeridir: Türk Ticaret Kanunu hükümleri kapsamındaki “**haksız rekabet**” e ilişkin şikâyet veya çözüm mercii Rekabet Kurumu değildir. Ayıplı mal ve aldatıcı reklamlar gibi tüketicinin korunmasına dönük mevzuat ve uygulamalar ile marka taklidi vb. hususlara dair yetki ve sorumluluk, ilgili kamu kuruluşları ve adli yargıya aittir.

Sayın Başkan,

Bu mektubu, “**zor zaman**”da yazdığımızın da farkındayım. Hem bütün dünya, hem ülkemiz, zor bir dönemden geçiyor. Ancak, mektubun, bir “**kriz mektubu**” olarak algılanmasını istemiyorum. Bu krizle, kuralsız serbestliğin nelere mal olacağı, hukuk, ahlâk ve sorumluluk temelli rekabet etmenin ne kadar önemli olduğu, rekabet için etkin kamu düzenlemelerinin ve denetiminin gerekliliği bir kere daha ortaya çıktı!

Ancak, yaşadığımız süreç, bizi, rekabetçi yaklaşımın ya da serbest piyasa anlayışının temelsiz olduğu gibi bir sonuca da götürmemelidir. İnsanlığın yaşadıkları ve bilgi birikimi, böyle bir hükmü haklı kılmamaktadır. İktisadi ve sosyal hayatın gelişmesi, güçlenmesi ve bu çerçevede, refahın yaygınlaşması bakımından, yine de en az maliyetli yol, rekabeti odak alan serbest piyasa modelidir. Bu model, tanımı ve özellikleri itibarıyla dinamiktir. Bununla birlikte serbest piyasa modelinin etkin olabilmesi için kimi zaman düzenlenmeye ve bu düzenlemeleri izleyecek kamu otoritelerine ihtiyacı vardır. **Önümüzdeki dönemde, kamu yönetiminin, rekabet şartlarının zayıf olduğu, bilgi yetersizliği içindeki piyasalara daha çok müdahale ettiğine tanıklık edeceğiz.** Ne var ki, kamu yönetimi etkin olmalı, düzenleme ya da müdahaleler, rekabetçi piyasa modelinin sınırlarını aşmamalıdır.

Bütün dünyayı sarsan ve ülkemizi de etkileyen dış kaynaklı kriz olgusu, tabii ki, görmezlikten gelinemez. Ama kriz çoğaltılmamalı; krize olduğundan daha fazla bir anlam yüklenip, sosyal ve psikolojik etkileri abartılmamalıdır. Şüphesiz, çözüm yolunda, bireylerin ve teşebbüslerin gücünü aşan, vergi reformu, geçici mevduat ve kredi garantileri, rekabetle uyumlu kamu yardımları gibi siyasi iradeye ve kamu yönetimine düşen görev ve

sorumluluklar mahfuzdur. Ülkemizi, belki de, finansal imkanların iyileştirilmesinden çok, farklı düşünmek ve farklı çözüm yolları aramak düzliğe çıkaracaktır. **Yeni ortaklıklar tesis ederek veya birleşerek, maliyet, fiyat ve pazar analizi yaparak kriz sonrasına hazırlanmak, çalışma sistemini çok yönlü olarak gözden geçirmek gibi yaklaşım ve uygulamalar, ilk planda akla gelen tedbirler arasındadır.** Ancak, krizin aşılması noktasında bütün vatandaşlarımıza, bütün teşebbüslerimize ve bütün kurumlarımıza düşen görevler vardır.

Bu dönemde, Rekabet Kurulu, kendisine intikal edecek talepler konusunda daha da duyarlı olmayı sürdürecektir. **Küçük, büyük işletmelerimizin, krizin etkilerini azaltmak ve daha sağlıklı bir işletme yapısı oluşturmak amacıyla yapacakları birleşme, devralma ve ortak girişimler ile diğer işbirliği projeleri bize intikal ettiğinde, bu dosyalar en kısa sürede sonuçlandırılacaktır.** Ayrıca her zaman olduğu gibi, rekabeti önemli ölçüde etkilemeyen, rekabetçi açıdan çeşitli faydalar doğuran tedarik, ar-ge, pazarlama, kümelenme vb. amaçlı, teşebbüsler arası işbirliği amaçlı taleplerle ilgili muafiyet değerlendirmeleri yapılabilecektir.

Rekabetçi bir duyarlılık, daha iyiye ulaşmak, daha başarılı olmak için çaba göstermek şeklinde anlaşıldığında, rekabet, krizden çıkışın bir imkanı olmaktadır. Bu anlamda, her krizin, tehlike kadar fırsat da yarattığını söylemek mümkündür. Krizi atlama ve yeniden yapılanma, geleceğe daha iyi hazırlanma amaçlı düzenlemelerle yakalanabilecek bir ivmenin, teşebbüslerin ve ülkelerin kaderini değiştirebileceğine dair örnekler vardır. Dolayısıyla, her krizin eğitici, öğretici ve geliştirici bir yönü ya da etkisi bulunmaktadır. Esasen, rekabet ortamı risklerle doludur. **Rekabet kalıcı, kriz geçicidir.**

Saygıdeğer Başkan,

Rekabet ortamının oluşumunda, başta siyasi irade, teşebbüslerimiz, sivil toplum örgütleri, kamu ve özel sektör yöneticilerimiz olmak üzere, bütün vatandaşlarımızın duyarlılığı önemlidir. Bir kamu kurumu olarak, etkin olmaya çalışırken, her vatandaşımızı, hizmete muhatap olmalarının dışında paydaş olarak da kabul ediyoruz. **Görev alanımızı, “iyi yönetim hakkı”nın ve “katılımcı demokrasinin”, somutlaşacağı alanlardan biri olarak görüyoruz.**

Haklarına sahip çıkan bir toplumun, **“hayat kalitesi”** de yüksek olacaktır. Bulduğunuz sektörde ya da piyasada, açık, kapalı, doğrudan veya dolaylı rekabet ihlalleri var ise, lütfen bunları bize bildirin. Haksız kazançlara ve heveslilerine fırsat vermeyin! Âdil bir rekabet ortamı oluşturalım; dürüstlük ve doğruluk düzeni egemen olsun!

Bize intikal edecek şikayet ve talepler konusunda, ilgili mevzuat çerçevesinde, elimizden geleni en kısa sürede yapacağımızdan emin olunmasını isterim.

İlgi ve eleştirileriniz bizi güçlendirecektir! Size çok yakınız! İnternet sayfamızı, yani **www.rekabet.gov.tr**'yi tıkladığınızda, bizi karşınızda bulacaksınız!

İşlerinizde başarılar diliyorum, huzur ve mutluluk dilekleriyle, selam ve saygılar sunuyorum.

Ankara, Ocak 2009

Prof. Dr. Nurettin Kaldırım